

מלוך יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵיאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֻדְשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

רצונו הפנימי של כל יהודי לעשות רצון ה'

כמעשה, שמחשבתם מוכיחה על רצונם. מה שאין כן בעכו"ם שנפשם הרעה מתאוה רק רע כל היום, לפיכך אצלם מחשבה טובה לאו כמעשה.

בעקידה נעשה שתהיה המחשבה נרצית כמעשה

וישראל זכו לזה מעקידת יצחק, שגם אז לא היתה רק מחשבה, אבל כמעשה לא נשחט יצחק רק תמורתו איל, ולמרות זאת נאמר 'ען אשר עשית את הדבר הזה', הרי שאף על פי שרק רצה לעשות קרא לזה הכתוב 'עשית'.

ואברהם אבינו ע"ה רצה להמשיך מדרגה זו, שתהיה נחשבת לישראל מחשבת מצוה כעשייתה, ובפרט רצה להמשיך זאת ביומא דדינא בראש השנה, כדי להרבות זכויות ביום הזה. ונרמז זאת בפסוק 'אשר יאמר' אף אמירה בלבד, 'היום' בראש השנה שנקרא 'היום' כדברי הזוהר (פינחס רלא), 'בהר ה' יראה' היא נחשב כמעשה שהיה בהר ה' הוא העקידה, וכמו 'בהר ה' זכות העקידה נחשבת כמו שנעשתה בפועל, כן יראה תמיד לדורות זכות המחשבה כזכות מעשה.

מכח מחשבה כמעשה הורישו לנו אבותינו כח למסור נפשנו

וידוע הדבר שכוונת אברהם ויצחק בעקידה היתה להמשיך את כח מסירות נפשם לזרעם אחריהם לדורות עולם, ומכח זה אף הפחות שבישראל מוסר נפשו על קדושת השם כמו שנודע לרבבות ואלפים בכל הדורות והמצבים שעם ישראל היה בו. ויש להקשות על זה, הרי בפועל לא מסרו נפשם, וכיצד אם כן המשיכו כח זה לדורותיהם.

אך כיון שחידשו שגם במחשבה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, אם כן אכן מעלה עליהם כאילו עשו בפועל וכאילו מסרו את נפשם, וכיון שנחשב שמסרו נפשם בפועל יכלו להשריש כח מסירות נפש בפועל לזרעם אחריהם בכל הדורות. ומזה יכול כל אחד מזרעם בכל הדורות למסור נפשו על קדושת שמו יתברך.

שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו].

ומדבריו אפשר להבין מדוע דוקא בישראל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ולא בעכו"ם (ירושלמי פאה פ"א ה"א), משום שנפש היהודי בעצם חושקת להשלים רק טוב, אלא שהשאר שבעיסה - היצר הרע, מעכב על ידו, ולכך נחשבת אצלם מחשבה

אֲשֶׁר יֹאמֵר הַיּוֹם בְּהַר ה' יִרְאֶה (קריאת היום - בראשית כב, יד).

ביאר הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב ע"ה, דהנה ידועים דברי הרמב"ם (גירושין פ"ב ה"כ) במי שכפוהו בית דין של ישראל לגרש אין זה אנוס, שהרי רוצה לקיים את התורה ולהתרחק מן העבירות, רק אנוס עצמו בדעתו הרעה, ולפיכך אם כפוהו עד שתשש כוחו ואמר רוצה אני אין זה כפייה וגירש לרצונו. [זה לשונו: שאין אומדין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן, אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד

מִילְתָּא דְפִלְיָא

מִרְאשִׁית קְזָאת הוֹדְעָתְךָ - הַשְּׁפָעוֹת הַפְּרִנְסָה שְׁפוּסָקִים לְמַעֲלָה בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה עַל כָּל הַשְּׁנָה

הַחֻזְרָא חַיִּים לְכָל חַי (פיוט וכל מאמינים).

ידועים דברי האריז"ל שיש ג' שמות של פרנסה, והם פא"י סא"ל חת"ך, וכולם רמוזים בפסוק (תהלים קמה טז) 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' [שהעיקר מה שקבעו לומר 'תהלה לדוד' בכל יום שלש פעמים הוא בשביל אותו פסוק שמזכיר בו שבחו של הקדוש ברוך הוא שהוא משגיח על בריותיו ומפרנסן כמו שהביא הטור (או"ח סי' נא), וכדאיתא בגמרא (ברכות ד:): אמר רבי אלעזר אמר רבי אבינא, כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא, מאי טעמא, אילימא משום דאיתא באל"ף ב"ת נימא אשרי תמימי דרך דאיתא בתמניא אפין, אלא משום דאית ביה פותח את ידך, נימא הלל הגדול דכתיב ביה 'נותן לחם לכל בשר', אלא משום דאית ביה תרתי. ופרש"י: דאית באל"ף ב"ת, ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי], פא"י נוטריקון 'פ'ותח א'ת י'דך', והסופי תיבות של 'פותח את ידך' עולה חת"ך, שהוא שם המלאך הממונה על הפרנסה, על דרך מה שאומרים (בפיוט לראש השנה ויום הכיפורים) 'החותר חיים לכל חי', ובא"ת ב"ש השם חת"ך הוא השם סא"ל.

וכך מסופר על הרה"ק העטרת צבי זלה"ה, שפעם אחת אחר התפילה בראש השנה אמר שנפל במחשבתו בשעה שאמר (בתפילת מוסף) 'מִרְאשִׁית קְזָאת הַחֻזְעָתְךָ, שזהו השפעות הפרנסה שפוסקים למעלה בראש השנה על כל השנה, כי כזאת עולה חת"ך שהוא שם הפרנסה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בראש השנה מזכירים זכות הקרבת האיל לשם שמים

שהקב"ה מתרצה גם בהקרבת קרבן בהמה, ועם כל זה הוריד את בנו מעל גבי המזבח רק כאשר ציווה ה', ואחר זה עוד הקריב האיל במקומו לשם שמים, לכך אז זכה לברכות הגדולות 'כי ברך אברכך וארבה ארבה את זרעך'. ואז דייקא 'ויקרא אליו מלאך ה' שנית מן השמים', 'יען אשר עשית את הדבר הזה' שמנעת בשביל רצוני דוקא, 'כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך'. ובזה יובן מדוע לא נאמר לו מתן שכרו מיד כדיבורו הראשון המלאך שציווה אותו שלא לשחוט את בנו, כי מתחילה נצטווה רק להציל את בנו מן השחיטה, וגם זה היה ניסיון לראות אם יתכוון בכך להנאת עצמו, וכיון שעמד גם בניסיון זה ולא היתה כוונתו כי אם לשם שמים, שוב נאמר לו בשנית מתן שכרו שיזכה לשכר גם בעולם הזה.

בר"ה מזכירים זכות הקרבת האיל לשם שמים

מעתה נבין מה שהבאנו ברש מאמרינו: (ר"ה טז). אמר רבי אבהו, למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני. ולכאורה קשה, הרי כל הניסיון היה בעקידת יצחק ולא בהקרבת האיל שבא במקומו של יצחק, ואם רוצים להזכיר את עקידת יצחק היה מן הראוי להביא מאכלת לזכר מסירות נפשו של אברהם אבינו ע"ה שכבש רחמיו ועקד את בנו.

כי אכן אינו חידוש שהעלה את בנו לשם שמים, כי ידע שכך הוא ציווי ה' ואין מישהו אחר שהקב"ה חפץ שיקרב לפניו. אך כאשר אמר לו המלאך אל תעש לו מאומה, וראה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, ומחמת ציווי ה' הוריד את בנו מעל גבי המזבח באותה כוונה, ועוד הקריב את האיל במקום בנו לשם שמים בלי הנאה כלל, זהו חידוש גדול.

לעקוד את בנו ולהעלותו לעולה, ואברהם אבינו עשה זאת בשלימות לשם שמים. ונתנסה גם בניסיון יותר גדול 'אל תשלח ידך אל הנער', שמצד עצמו ראוי שישמח בלבו שבנו יחידו נשאר לחיות. ועם כל ההנאה שבדבר, סילק כל נגיעותיו לצדדין ובגודל אהבתו וחיתבו לא עלה בלבו שום הנאת הגוף בעבור מניעת מיתת בנו, אלא כמו שהייתה כוונתו בציווי הראשון לשמו יתברך בלבד, כן היתה מחשבתו מיוחדת לה' יתברך לבד בלי שום פניית הנאת הגוף.

במניעת בנו מהעקידה בירר עבודת חייו לפרסם שמו יתברך

בכך בירר בירור אחר בירור עבודתו בכלימי חייו, שמעשיו של אברהם אבינו ע"ה תמיד היו לשם שמים, ופירסם שם שמים בכל העולם, כמו שכתוב (כא לג) 'ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם', ודרש ריש לקיש בגמרא (סוטה י). אל תיקרי 'ויקרא' אלא 'ויקריא', מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקדוש ברוך הוא בפה כל עובר ושב, כיצד, לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם, וכי משלי אכלתם, משל אלהי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם, שכל מעשיו היו רק לפרסם שמו של הקב"ה בפי כל ברואי עולם. ולימד אותם שיש בורא לעולם דווקא בעת התעסקותם באש"ל, היינו בשעת א'כילה ש'תיה ל'ינה, כדי ללמדם בזה, שגם כאשר יתעסקו בענינים גשמיים כאכילה ושתיה, יעשו זאת לשם שמים. וכן גם כאן כאשר נצטווה להורידו והיה לו בזה הנאה סילק נגיעותיו כפי שלימד את כולם שגם בדברים שיש בהם הנאה יעשו לשם שמים.

המורם מדבריו, שעיקר התגלות אהבתו של אברהם ע"ה ניכרה והתבררה ביותר בהקרבתו את האיל רק לשם שמים שאז הרי נודע לו

איתא בגמרא (ר"ה טז). אמר רבי אבהו, למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

בקריאת היום של ראש השנה: ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים. ויאמר בי נשבעתי נאם ה', כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנה את יחידי. פי ברה אברכה והרפה ארפה את זרעך (כב טו-יז).

יש להבין מדוע היה לו למלאך ה' להתגלות שנית מן השמים, יכול היה לומר זאת מיד עם דיבורו הראשון 'אל תשלח ידך וגו' כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', שכבר בשעת התגלות זו כבר עמד בניסיון וראוי לברכה עבורו ועבור זרעו, מדוע לא בירכו בהתגלות הראשונה.

הציווי להוריד את בנו מעל גבי המזבח היה קשה יותר מהקרבתו

ביאור יסודי כתב בזה בפנים יפות (בפסוק זה), שבמצוות יש שני פנים, ישנם מצוות שאין בהם הנאה כהנחת תפילין וציצית וכיוצא בהם, ויש מצוות שיש בהם הנאת הגוף כגון מצוות עונג שבת וכיוצא בה, ובוודאי המצווה שיש בה הנאת הגוף יותר קשה לקיימה לשם שמים ולא להנאת גופו. ומשום כך אף שאמרו (קידושין לט): שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, עם כל זה במצוות שיש בהם הנאת הגוף ומשבר הנאתו מעולם הזה ועושה לשם שמים יש לו שכר אף בעולם הזה מלבד אור הגנוז לו לעולם הבא, מידה כנגד מידה, מאחר ששבר את טבעו שכרו כפול ואף בעולם הזה מקבל שכרו. וידוע מה שאמרו משם החתם סופר ע"ה שיותר קל להתענות לשם שמים מאשר לאכול לשם שמים.

נמצא אם כן, שלאברהם היו שני ניסיונות זה קשה מזה, האחד היה

טעם למנהג תשליך בראש השנה

וקדושים באים בקושי, ואילו היה האיל מעשה תחבולת השטן היה בא הישר לידו בקלות ובנוחות.

בענין זה מסופר, שכשנבחר **המהר"ם שפירא** זצ"ל לאב"ד בלובלין שאל וחקר אם היו בין תושבי המקום כאלה שהתנגדו לו, וכששמע כי היו כאלה שמח ואף הזמינם אליו לקרבם, ואמר כי עכשיו הנהו מרוצה ונכנס לתפקידו הנעלה ברצון ואומץ, כי כל עוד חשב שפעולת בחירת הרב המקומי נעשתה בלי התנגדות כל שהיא היה לבו נוקפו מחשש שמא יש בזה משום מעשה ס"מ להכשילו ח"ו, ואילו עכשיו הוא בטוח שמאת ה' היתה זאת לטובתו ולטובת העיר, כי ההתנגדות מסמלת קדושה, וכראיה לדבריו הביא פירוש זה על אברהם אבינו במעשה העקידה.

מכיון שכך יוקשה מאד מדוע לאחר שנאמר לאברהם אבינו מן השמים 'אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה' (בראשית כב יב), מיד 'וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו (שם פסוק יג), מדוע לא חשש אברהם שהאיל הסבך בקרניו הוא רק מעשה תעתועים של השטן למנעו מלעקוד את בנו, הרי עד כעת עשה השטן ככל שביכלתו להפריעו ממעשה העקידה, ושמא אף כעת השטן מבלבלו במראה האיל?

בשם **המהר"ם שפירא מלובלין** מובא שאמר על כך דברים נוקבים, שמכיון שהאיל לא בא לידי אברהם בנקל רק בקושי כיון שהיה סבך בקרניו, מכך הסיק אברהם שאיל זה מקורו בקדושה, היות וכלל הוא בידיו שדברים טובים

ידועים דברי המדרש (ילקו"ש בראשית צט) המתארים את דרכו של אברהם אבינו ע"ה לעקוד את יצחק בנו ע"ג המזבח, המדרש מתאר כיצד השטן הצר את צעדיו והערים בדרכו מכשולות ופחדים כדי למנעו מן העקידה, בתחילה נדמה לו השטן כזקן המנסה לשכנעו שמשתטה הוא במעשיו לעקוד את בנו, ובהמשך נעשה לפניו כנהר שוטף עד שבאו המים עד לצווארו של אברהם שזעק 'הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש' (תהלים סט ב) עד שגער הקב"ה בשטן שילך לו.

ע"פ מדרש זה הביא **בדרכי משה** (או"ח סי' תקפ"ג) בשם **מהרי"ל** טעם למנהג תשליך בראש השנה שהולכין אל הנהר ואומרין פסוקי וידיו ותשובה, והוא כדי להזכיר זכות העקידה שהלך אברהם אבינו לעקוד את בנו ובאו המים עד צוארו על ידי השטן.

ברבים מן תפוצות ישראל נהגו לומר בראש השנה ועשי"ת פרק ק"ל שבתהלים

(דברים ל ד), שלכל אדם יש קצה נסתר וחבוי בעומק הנפש שאינו נפגם לעולם, ואף אם נאמר שרצון האדם לשוב בתשובה אינו בשלימות רק מעורב בכוונות זרות שאינם לשם שמים, מכל מקום בודאי יש בו קצה אחד שהוא בשלימות בכונה טהורה לשוב אל השי"ת, ועל ידו יוכל לשוב ולהתרומם ולהשיג קרבת אלוקים, כי משם יקבץ ומשם יקחך (אור הגנוז לצדיקים - כת"י נצבים).

בשם **האבני נזר** מובא לבאר את ענין התשובה (נאות הדשא ח"ג עמ' קפ), שהנה לכאורה תמוה הרי ידוע לכל שכלי שרת שנטמא אינו ראוי לעבוד בו יותר בבית המקדש ואם עבדו בו עבודתו פסולה, וכמו"כ כשחטא אדם בעבירה הרי נטמא אבריו ואינו יכול יותר לעבוד בהם את השי"ת וא"כ כיצד תועיל לו תשובה? אך ההסבר הוא כנ"ל שכיון שיש באדם עומק פנימי שאינו נפגם לעולם והוא בעומק הלב ופנימיותו, כי באמת אף אם איש ישראל חוטא לפעמים אין החטא מעמקי הלב רק בחיצוניות אבל הפנימיות של ישראל טובה, על כן שייך שישוב בתשובה ממקום זה ומשם יעלה ארוכה לכל קומתו ואבריו, וזהו הפירוש **'ממעמקים קראתיך ה'** (תהלים קל א) מעומקא דליבא.

ותראה שאינו רשע כלל, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה 'אשירה לה' בחיי אזמרה לאלוקי בעודי' (שם קד לג), היינו שבכח ה'עוד' המועט שנשאר בתוכי שהוא זך וטהור בזה אזמר לאלוקי.

ונראה להסביר עפ"י זה את פירושו הידוע של **הבעש"ט** על מאמר חז"ל (אבות ו ב) 'בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ותמוה כי באם איננו שומעים את הבת קול באזנינו מה תועלת יש בהכרזתה? אלא ביאור הדבר הוא שכל הרהורי תשובה הבאים לאדם בליבו בכל יום הם כתוצאה מאותה בת קול שיוצאת מהר חורב ומכניסה יראה בלבבות (תולדות יעקב יוסף - קדושים). וביתר ביאור נראה לומר שאותו עומק פנימי וחבוי שיש לאדם שהוא תמיד טהור וקדוש קיומו הוא מחמת הבת קול שמזככת את האדם ומשאירה בו נקודה פנימית שאינה נפגמת לעולם.

זהו בעצם פירושו של **הבעש"ט** על הפסוק 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבץ ה' אלקיך ומשם יקחך'

שיר המעלות ממעמקים וגו' (תהלים קל, א)

ברבים מן תפוצות ישראל נהגו לומר בראש השנה ובכל יום מעשי"ת בתפילת שחרית את מזמור ק"ל שבתהלים שהוא 'שיר המעלות ממעמקים וגו', ושורש המנהג הוא על פי האריז"ל, וסודו מבואר בשער הכוונות (תפילות ר"ה פ"ז) והוא על פי הכתוב בספר יצירה (פ"א מ"ה) שבעולם ישנם עשרה עומקים וכן הוא בנפש, ובכל יום מעשי"ת אנו מעוררים עומק נוסף שבנפש עד שמתגלה ביוהכ"פ פנימיותנו שהיא תמיד זכה מכל רבב ונקיה מכל חטא.

כי בכל יהודי אף שנתלכלך בחטא רח"ל מכל מקום תמיד תישאר בו נקודה פנימית שהיא טהורה ונקיה מכל שמץ ופסול, ועל ידה יוכל לשוב ולזכך עצמו ולהתעלות למדריגתו הראשונה. וכך פירש **הרבי ר' ברוך ממז"ב** **זלה"ה** (בוצינא דנהורא ע' בנ"י) את הפסוק 'ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו' (תהלים לז י), שאף אם יהודי עושה מעשה שאינו טוב וסר לדרכי רשע מכל מקום לא ירשיע מכל וכל עד שלא ישאר בו משהו מן הטוב, אלא תמיד נשאר בו מעט שבו אינו רשע כלל, והתבוננת על מקומו ואיננו, תן דעתך להתבונן על אותו מקום מועט

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

